

Ostrowska, Teresa

"Facultas medica Cracoviensis", Mieczysław M. Skulimowski, Kraków 1981 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 31/2, 579-580

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nym myśleniem); Asséne Hadjioloff (*O metodologii i periodyzacji historii medycyny*).

Opublikowano siedemnaście referatów polskich autorów, którymi m. innymi byli: Feliks Piotrowski; Jolanta Sadowska; Jerzy Supady; Karolina Wajs i Symcha Wajs; Stanisław Berezowski; Leszek Barg i Stanisław Szpilczyński; Mieczysław Skulimowski i Stanisław Sliwiński; Aniela Szwejcerowa; Eugeniusz Kucharz; Helena Ostromecka; Miron Paciorkiewicz i Roman Meissner.

Prace ich dotyczyły polskiej medycyny wojskowej, medycyny pracy, pediatrii, onkologii, zasług Józefa Dietla, Marcellego Nenckiego, Odo Bujwida, Janusza Korczaka, Leona Konrada Glińskiego, Edmunda Faustyna Biernackiego i Karola Mayera, Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu, udziału czechosłowackich lekarzy w Zjazdach Polskich Lekarzy i Przyrodników w latach 1869—1937 i — jak już wspomniano — historiografii.

Nie udało się ustalić, czym wydawcy kierowali się typując referaty do poszczególnych tomów. Nie są one ułożone bowiem ani według tematyki, ani języka, przynależności narodowej czy też po prostu według alfabetu (autorów lub tytułów). Rozproszenie artykułów utrudnia recepcję treści. Niemniej jednak ogłoszone artykuły posuwają naprzód wiedzę z zakresu historii medycyny i jej metodologii.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Mieczysław M. Skulimowski: *Facultas medica Cracoviensis*. Pamiątki historyczne i zabytki kultury medycznej w zbiorach Międzywydziałowej Katedry Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej im. Mikołaja Kopernika w Krakowie. Kraków 1981 8° 481 ss. ilustr.

Książkę otwiera artykuł M. Skulimowskiego w języku polskim oraz w wersji angielskiej — poświęcony historii medycyny i historii medycznych muzealnych zbiorów w Krakowie, a także zawierający informacje o ich wykorzystaniu. W zakończeniu artykułu znajduje się bibliografia licząca 12 pozycji dotyczących tychże zbiorów. Główny zrąb książki stanowią ilustracje przedstawiające cenniejsze eksponaty. Ilustracji tych jest 417, z tego część barwnych na kredowym papierze, umieszczonych na końcu tomu. Są wśród nich przede wszystkim portrety wybitnych lekarzy, ich karykatury i rzeźby, plakiety gipsowe i brązowe, fotografie z nagrobków, zdjęcia zbiorowe uczestników zjazdów lub pracowników instytucji, ilustracje przedstawiające lekarzy, zabiegi, narzędzia, wnętrze dawnej apteki, budowle szpitalne, awersy i rewersy medali, ordery otrzymane przez lekarzy, ekslibrisy medyczne, fragmenty tekstów ze starodruków, książek i czasopism, dyplomy, dokumenty, adresy, historie chorób, rękopisy wykładów, korespondencja i in. Podpisy pod ilustracjami są w dwóch językach: polskim i angielskim. Wydawnictwo zamyka indeks nazwisk osób, których dotyczyły przedstawione eksponaty.

Pozycja ta zapozna czytelnika ze zbiorami muzealnymi Katedry, a dzięki zamieszczeniu indeksu może służyć pomocą dla osób poszukujących ikonografii związanej z określoną osobą. Niestety, indeks nie jest opracowany wyczerpująco. Na przykład na s. 317, na ilustracji nr 264, są przedstawione podpisane portrety 30 wybitnych polskich lekarzy. Nazwiska te jednak nie figurują w indeksie. A jest wśród nich mało znany portret Roberta Remaka! Przy tego rodzaju opracowaniach lepiej być zbyt dokładnym niż coś przeoczyć. Szkoda też, że zabrakło indeksu przedmiotowego. Przydałyby się takie hasła, jak np.: narzędzia lekarskie; adresy; dyplomy lekarskie; dyplomy członków towarzystw; medale, ekslibrisy itp. Należy

również żałować, że Wydawcy nie zadbali o lepszą jakość zdjęć. Liczne spośród nich są bowiem mało wyraźne.

Wydawnictwo to ukazało się w nakładzie 1000 egzemplarzy. Zamieszczone teksty angielskie świadczą o tym, że jest ono przeznaczone również dla czytelnika zagranicznego. Książka ukazała się w żółtej płóciennej okładce. Obwoluta jej przedstawia budynek Międzywydziałowej Katedry Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Krakowie, w którym mieści się muzeum. Niewątpliwie pozycja ta zrobi dobrą reklamę nauce i medycynie polskiej.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Heliodor Święcicki (1854—1923) — wychowawca i lekarz. Akademia Medyczna im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu. Poznań 1984 8° 95 ss. ilustr.

Zeszyt ten zawiera materiały z sesji naukowej poświęconej Święcickiemu dla uczczenia sześćdziesiątej rocznicy jego śmierci. Sesja ta została zorganizowana przez Katedrę Nauk Społecznych Akademii Medycznej w Poznaniu w dniu 10 października 1983 r. w sali posiedzeń Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Zeszyt zawiera portret Święcickiego z autografem, niestety nie najlepszej jakości; *Przedmowę* Mieczysława Stańskiego i dziewięć referatów pióra różnych autorów: pracowników Katedry Nauk Społecznych, Instytutu Medycyny Społecznej, Instytutu Ginekologii i Położnictwa, Kliniki Chorób Zakaźnych Akademii Medycznej w Poznaniu oraz Wojewódzkiego Szpitala Zespólnego w Lesznie.

Referaty te naświetlają sytuację polityczną, w której przyszło działać Święcickiemu (M. Stański), jego działalność w Towarzystwie Przyjaciół Nauk w Poznaniu (R. Meissner) i jako organizatora Uniwersytetu Poznańskiego (M. Stański). Ukazują również stosunek Święcickiego do młodzieży akademickiej (M. Obara), losy fundacji „Nauka i Praca”, założonej przez Święcickiego w 1923 r. celem udzielenia pomocy materialnej pracownikom naukowym i studentom oraz rodzinom zmarłych pracowników naukowych (A. Tschuschke). Przypomniano także wypowiedzi Święcickiego na temat zawodu lekarza (E. Waszyński), działalność Święcickiego w zakresie położnictwa i ginekologii (Z. Słomko) oraz w zakresie pielęgniarstwa środowiskowego (Jan Zamojski). Ostatni z referatów — to analiza rozprawy Święcickiego pt. *O estetyce w medycynie* (J. Juszczyk). Rozprawa ta ukazuje poglądy na zawód lekarski Święcickiego, który stawiał w zasadzie znak równości pomiędzy estetyką a etyką lekarską.

Teksty różnią się objętością. Liczą od 4 do 26 stron. Różnie są też opracowane od strony formalnej. Niektóre nie mają wcale podanego piśmiennictwa, inne mają, ale nie powiązane z tekstem, jeszcze inne mają wprawdzie piśmiennictwo powiązane z tekstem, ale nie w formie przypisów, a jako alfabetycznie ułożoną bibliografię. Jedynie praca R. Meissnera — najobszerniejsza zresztą — jest prawidłowo opatrzona przypisami.

Do innych usterek należy mylne podanie przez Stańskiego (s. 42), że Józef Polak, profesor z Paryża, został zaproszony przez twórcy się w Poznaniu uniwersytet. Tymczasem Józef Polak był doktorem medycyny, związanym z Warszawą, a nie z Paryżem, i nie opuścił Warszawy dla Poznania.

Słomko zamieścił wprawdzie bibliografię prac medycznych Święcickiego, ale z niewiadomych powodów tylko z lat 1878—1899 i to bez sprawozdań, wspomnień pośmiertnych i ocen. Skoro się już podawało bibliografię, winna ona być kompletna.

Recenzentkę razi również używanie pierwszej osoby liczby pojedynczej w pracach niektórych Autorów. Są to przecież prace naukowe, wobec których istnieją pewne konwencje.